

Cynthia Mc Leod
No Kwik in Ons Bos

Met illustraties van Lisa Schmidt

CIP-gegevens Koninklijke Bibliotheek, Den Haag

Mc Leod, Cynthia

Cynthia Mc Leod – *No Kwik in Ons Bos*

Met illustraties van Lisa Schmidt

Schoorl : Conserve

ISBN 978 90 5429 469 6

NUR 280

Trefw.: Cynthia Mc Leod, kinderboek; goudwinning, Suriname

© 2017 Cynthia Mc Leod, De Nieuwe Kerk en

Uitgeverij Conserve

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, e-book, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, e-books, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

De Nieuwe Kerk Amsterdam
&

U I T G E V E R I J C O N S E R V E

Inleiding

Diep in het binnenland van Suriname liggen indianen- en marrondorpen aan rivieren. Indianen of inheemsen, zoals ze hier genoemd worden, zijn de oorspronkelijke bewoners niet alleen van Suriname, maar van heel Amerika. Het was Columbus die op zijn eerste ontdekkingsreis deze mensen indianen noemde, omdat hij meende dat hij een kortere zeeweg naar Indië gevonden had. Er wonen dus nog steeds indianen in Suriname. Marrons zijn nakomelingen van slaven die van de plantages vluchtten omdat ze liever vrij in het bos wilden leven dan hard werken op een plantage, waarvoor ze toch geen beloning kregen. Na afschaffing van de slavernij bleven hun nakomelingen leven in het binnenland, net als de indianen. Indianen- en marron-dorpjes liggen altijd aan rivieren; de rivier is een ware levensnoodzaak. Het water voor het koken, de was en afwas en de rivier om in te zwemmen, baden en over te reizen. Indianen en marrons maken zelf hun korjalen waarmee ze kundig over de rivieren varen, die machtig bruisende wateren zijn met grote rotspartijen, stroomversnellingen en watervallen. Alle marron- en indianenkinderen kunnen al zwemmen vanaf dat ze baby zijn.

Suriname is bijna vijfmaal zo groot als Nederland, maar toch wonen er maar een half miljoen mensen. Door de geschiedenis van het land is die kleine bevolking heel divers, want ze komen oorspronkelijk van heel verschillende landen: creolen, Hindustanen,

Javanen, Libanezen en een grote gemengde bevolkingsgroep, want uit al deze groepen gingen ook mensen leven met anderen, waaruit kinderen kwamen. En 't gaat daar heel goed samen; ze maken geen ruzie met elkaar. In steden en dorpen in de kuststrook wonen al deze verschillende mensen naast elkaar en met elkaar, de kinderen gaan naar dezelfde scholen, ze kopen in dezelfde winkels of op de markt en... ze praten allemaal Nederlands. 't Grootste deel van Suriname wordt niet gebruikt; daar wonen geen mensen, er zijn geen wegen, er rijden geen treinen en auto's. Daar is alleen prachtig tropisch regenwoud.

In de indianen- en marrondorpen in dat tropisch regenwoud, is er in de laatste honderd tot vijftig jaar toch wel het één en ander veranderd. In alle grote dorpen is er een school, en vaak ook een kerk. Alle kinderen gaan naar school en ze dragen hetzelfde schooluniform als alle andere Surinaamse kinderen. De kinderen uit kleine dorpjes gaan in een korjaal naar het dichtstbijzijnde grote dorp op school. In de grote dorpen is er ook een medische kliniek waar een verpleger de zieken behandelt. Dikwijls komt een dokter met een vliegtuigje uit de stad om de patiënten te zien. Dat kan omdat bij alle grote dorpen een airstrip is. Dat is een open plek in het oerwoud waar de bomen zijn weggekapt en gras is geplant, zodat kleine vliegtuigen en helikopters kunnen landen en opstijgen. Veel mannen in het dorp hebben nu een buitenboordmotor voor hun korjaal; er is vaak elektriciteit en internet en alle volwassenen hebben een smartphone.

Suriname is rijk aan bodemschatten; in het binnenland wordt veel goud gevonden. Dat is altijd zo geweest, maar nu zijn er extra veel goudzoekers,

die overal vandaan komen: Brazilië, Frans Guyana, Frankrijk en ook andere delen van Suriname zelf. Dat is beslist niet prettig voor de dorpsbewoners in het binnenland, want die lastige goudzoekers kappen bomen weg. Ze graven heuvels af; ze pompen water in en uit de rivier, de grond wordt modderig en ze maken vreselijk veel herrie. Maar het ergste is dat ze de rivier vervuilen met kwik, waartegen de dorpsbewoners niets kunnen doen.

In het oosten van Suriname aan de Tapanahony-rivier ligt het indianendorp Arawina. De hoofdstad Paramaribo is driehonderd kilometer ver van het dorp en de meeste kinderen zijn er nog nooit geweest. De kinderen van Arawina kennen geen fietsen of auto's, bussen en treinen, geen fabrieken en kantoren, geen winkelcentra en zeker geen pretparken. Ze zwemmen en vissen, jagen, klimmen in bomen en doen allerlei spelletjes. De meisjes helpen hun moeders want alle voedsel wordt geplant en is zelfbereid. Ze planten en oogsten cassave waarvan cassavebrood wordt gebakken; de mannen jagen op wilde varkens en boskippen. De rivier heeft vis in overvloed. Katoenstruiken groeien overal in het dorp en van katoen spinnen vrouwen en meisjes garen en touw, waarvan ze hangmatten maken. Dat is niet veranderd: indianen slapen in hangmatten en iedereen heeft een eigen hangmat.

Chereo, het broertje van Marisa dat altijd zo'n levenslustig ventje is en haantje de voorste bij alle spelletjes, is op een dag ziek. Hij voelt zich niet lekker en heeft geen zin om uit zijn hangmat te komen. 'Opstaan! Ga baden!' zegt mama, maar Chereo draait zich op zijn zij en zegt: 'Ik ben zo moe!'

'Je bedoelt zeker: ik ben zo lui,' lacht Alwin.

'Nee, ik ben echt moe en ik heb buikpijn,' zegt Chereo. Maar hij zwaait toch een beentje uit de hangmat en wil opstaan. Meteen doet hij zijn mond open en geeft over op de vloer. Nu schrikt mama. 'Chereo!' roept ze.

Hij begint te huilen: 'Ik kan niet helpen, ik voel me zo raar!'

'Stil maar,' zegt mama, 't geeft niet, ik ruim dat wel op. Blijf maar liggen. Marisa, geef hem water om zijn mond te spoelen.'

Marisa schenkt een beetje water uit de kruik in

een kalebasje en geeft hem dat. Chereo ligt weer achterover in zijn hangmat. Marisa ziet dat er zweetdruppeltjes op zijn voorhoofd zitten. Ze voelt aan zijn wang en zegt: 'Hij is ook zo warm.' Mama legt haar hand tegen zijn halsje en zegt: 'Ik breng hem naar de broeder,' maar als ze Chereo wil laten opstaan, zakt hij door zijn knieën. Wat nu, mama kan hem niet optillen, daarvoor is hij te zwaar en papa is er niet. Maar Alwin pakt zijn broertje uit de hangmat en draagt hem in zijn armen de trap af, naar de kliniek. Daar wachten al een paar mensen; mama gaat ook op de bank zitten en neemt Chereo op haar schoot. 'Gaan jullie maar naar school,' zegt ze tegen Marisa en Alwin.

Op school moet Marisa aldoor aan haar broertje denken. Chereo is nooit ziek; hij is altijd één en al levenslust en wil rennen en stoeien. Wat zag hij er vanmorgen toch zielig uit, maar misschien heeft hij iets verkeerd gegeten. Als ze na school thuiskomt, is mama bezig te koken in 't kampje naast 't huis.

'Hij kreeg een tabletje van de broeder, maar dat heeft hij meteen weer overgegeven,' zegt mama. 'Broeder zegt dat hij zich rustig moet houden en veel moet drinken. Ik heb hem thee gegeven en nu kook ik vissoep voor hem.'

Als Marisa even later boven kijkt, ziet ze Chereo slapen in zijn hangmat, een beentje hangt naar buiten en dat legt ze voorzichtig in de hangmat. 's Middags heeft Chereo weer praatjes. Hij eet zijn soep, geeft niet meer over, maar heeft toch geen zin in opstaan, want hij is nog steeds moe.

'Je hebt vast te veel gestoeid,' zegt mama, 'je moet het een beetje rustiger aan doen hoor, niet altijd zo rennen en springen.'

‘En zeker niet altijd de eerste zijn om streken uit te halen,’ vult Marisa aan.

De volgende dag is Chereo nog steeds ziek; hij heeft hoge koorts en ligt stil in zijn hangmat. Met moeite laat mama hem een kalebasje thee drinken, maar dan moet hij meteen overgeven. Mama wil hem weer naar de kliniek brengen, maar Chereo schudt zijn hoofd: ‘Nee, laat me; ik ben zo moe.’

Mama gaat dan maar zelf naar de kliniek om te zeggen dat haar zoontje nog steeds ziek is en hoge koorts heeft. De broeder zegt dat ze hem met koud water moet wassen en Marisa haalt hiervoor een emmer water uit de rivier. Ook de dagen daarna voelt Chereo zich niet beter, hij kan en wil niets eten; hij is opeens zo mager en ‘t lijkt net alsof hij kleiner wordt. Broeder komt nu bij hun huis om Chereo te zien. Bezorgd zegt hij: ‘Hij is goed ziek ja, maar ik weet ‘t niet; ik weet niet wat hem scheelt.’

Oma Kuni* laat een *Tamo*** komen, die alles over ziekten en slechte geesten weet. Ook die kijkt bezorgd; hij strijkt over Chereo’s haar, mompelt wat en haalt een kalebasratel uit een zakje. Daarmee begint hij voor Chereo’s gezicht te ratelen terwijl hij een eentonig lied zingt. Chereo duwt de hand met ratel weg: ‘Laat me, ga weg.’

Tamo praat met Kuni en geeft haar kruiden, die ze moet koken. Met dat vocht moet Chereo gewassen worden. Kuni zal dat meteen doen, ze gaat met *Tamo* naar beneden om in ‘t kampje vuur te maken. Laat in de middag komt broeder terug.

‘Ik heb naar de stad gebeld,’ zegt hij. ‘De dokter

---

* Oude vrouw (oma) in Wajana-taal

** Oude man (opa) in Wajana-taal

komt morgen. Hij zou eigenlijk over twee weken komen, maar hij komt eerder, speciaal voor Chereo.’

De volgende dag is het al middag, als ze de motor van een boot horen. Dat zal de dokter zijn. Hij moet dan van de airstrip naar de oever van de rivier lopen, dan is het nog even varen en dan is hij bij ‘t dorp. Zoals altijd, rennen veel kinderen naar de waterkant om te helpen met het dragen van dozen en zakken. Alles gaat naar de kliniek; de dokter ook. Ze kennen deze dokter wel; hij is al vaker naar ‘t dorp gekomen. Dr. Felsman heet hij; een vriendelijke, lichtbruine man met een zwart omrande bril. Marisa vindt dat hij op een indiaan lijkt, maar dat is hij toch niet. Samen met de broeder komt hij meteen naar Chereo kijken. De dokter is deze keer niet alleen: er is een jonge vrouw bij. Zij is net als de dokter gekleed in een witte jas en ze heeft zo’n doktersding om haar hals hangen. Wat een mooie vrouw, denkt Marisa, als de vrouw binnen in hun huis is en ze haar van dichtbij ziet. Ze heeft zo’n mooie bruine kleur en grote zwarte ogen. Haar gezicht is omringd door zwarte krullen die tot op haar schouders hangen. Zo’n mooi iemand heeft Marisa nog niet eerder gezien; vol bewondering kijkt ze naar die mooie vrouw, waardoor ze niet eens merkt wat de dokter doet. Die onderzoekt Chereo overal, klopt op zijn rug, kijkt in zijn mond en ogen en zegt dan tegen de broeder: ‘Dit is ernstig, hier kunnen we hem niet helpen; hij moet meteen naar het ziekenhuis.’ Broeder knikt en zegt tegen mama: ‘Hij moet naar het ziekenhuis, naar de stad.’

Mama fluistert: ‘Ja, is goed.’

‘We nemen hem mee,’ zegt de dokter. ‘Hij gaat mee met ons in het vliegtuig.’

‘Is goed ja, ik ook mee,’ zegt mama.

'O o, tja, dat gaat niet,' zegt de dokter, 'er is geen plaats.'

Broeder zegt: 'Aransa, jij kan niet mee; geen plaats in vliegtuig.'

'Ik mee, ik ook mee,' herhaalt mama koppig: 'Ik en Marisa ook,' en ze pakt met één hand Marisa beet en met de andere hand houdt ze Chereo's hangmat vast alsof ze wil beletten dat ze hem eruit halen.

'Nee Aransa, 't kan niet, er is geen plaats,' zegt Broeder weer.

'Maar natuurlijk moet de moeder mee,' zegt de mooie vrouw nu en Marisa ziet dat ze ook prachtige witte tanden heeft. De vrouw kijkt heel ernstig terwijl ze zegt: 'Je kan niet een zwaar ziek kind van zes jaar meenemen zonder zijn moeder. Dit kan je niet doen voor de moeder en ook niet voor het kind.'

'Maar er is geen plaats,' zegt de dokter nadrukkelijk: 'Je weet dat dokter De Wit er ook nog is met zijn stagiaire.' Tegen broeder zegt hij: 'Ze zijn in Poketi en daar is nog een erg zieke patiënt die mee moet. Dit kind is eigenlijk al te veel.'

'Toch zal ze mee moeten,' zegt de vrouw.

Mama zegt weer: 'Ik mee en Marisa.'

De dokter schudt zijn hoofd. 'Onmogelijk. Hoe dan? Kijk, we moeten snel beslissen wat we doen. 't Kind is er slecht aan toe.'

'Laat de moeder in mijn plaats gaan,' zegt de vrouw nu.

'In jouw plaats? En jij dan? Hoe kom jij dan naar de stad?' vraagt dokter Felsman.

'Ik zie wel,' zegt de vrouw, 'misschien kan iemand van hier me met de boot naar Drietabbetje brengen en dan ga ik vandaar wel met het vliegtuig. En dat meisje kan dan met mij mee.'

'Als je dat echt wilt, is 't goed, kom we moeten nog een paar patiënten zien. Laat de moeder zich klaar maken. Geen bagage en zo mee hoor, dat kan niet,' zegt de dokter terwijl ze naar buiten gaan.

Broeder zegt tegen mama: 'Vrouw regel alles vlug vlug, maar neem niet veel dingen mee. Je kind is het belangrijkste.'

Ondertussen staat bijna het halve dorp buiten te wachten. 't Is als een lopend vuurtje rondgegaan dat de dokter bij Chereo is. Papa komt hijgend aangelopen. Een eind verder aan de rand van het dorp maken de mannen een korjaal. Papa is er al weken mee bezig. Zonet kwam een van de jongens zeggen dat de dokter bij hem thuis is. 'Wat zegt de dokter?' vraagt hij.

'Hij moet naar ziekenhuis,' zegt mama, 'ze nemen hem mee met vliegtuig. Ik ga ook.' Ze heeft een andere jurk aangedaan en rolt 't lange haar in een bolletje op haar hoofd.

'Je moet geld hebben,' zegt papa terwijl hij wat biljetten uit zijn zak haalt. 'Dit is niet genoeg, wacht ik kom.' Hij wil weer weggaan, maar Broeder komt de trap op en zegt: 'Kom, draag de jongen, we gaan naar de boot.'

Papa tilt Chereo uit de hangmat en loopt naar buiten. Mama volgt hem met een plastic zakje met kleren en een deken, Marisa loopt erachteraan. Aan de waterkant staan de dokter en de vrouw.

'Weet je zeker dat je dit wilt doen?' vraagt de dokter.

'Ja natuurlijk,' zegt ze, 'gaan jullie maar.'

'Maar wat als er geen plaats is in het vliegtuig van Drietabbetje naar de stad?' vraagt de dokter.

'Dan kom ik op een andere manier,' zegt de vrouw.

'Kan je alleen maar met een vliegtuig naar Paramaribo gaan? Hoe reizen deze mensen dan?'

'Ze reizen per korjaal, maar ze gaan niet zover. Een andere manier zou zijn met de boot van Drietabbetje naar Stoelmanseiland, dan naar Albina en dan met de bus, maar dan ben je wel vier dagen onderweg,' zegt dokter Felsman.

'Dan zie ik nog eens wat,' lacht de vrouw. 'Een leuk avontuur,' en tegen Marisa zegt ze: 'Wij tweetjes, hè. Hoe heet je ook weer?'

'Marisa,' fluistert het meisje.

Mama heeft een zwemvest omgedaan en is al in de korjaal gaan zitten; papa loopt een paar stappen in het water en legt Chereo op haar schoot. Hij loopt terug naar de kant en schudt de hand van dokter Felsman. 'Dank u wel dokter,' zegt hij.

'U bent de vader, hè?' zegt de dokter. 'Kijk deze mevrouw, ze is ook een dokter, is zo lief om haar plaats aan uw vrouw af te staan, maar zorg ervoor dat ze goed en veilig naar de stad gaat. Uw dochter gaat mee, hoor ik. Kan u ze dan met uw boot naar Drietabbetje brengen?' 'Ja dokter, morgen dokter, vandaag niet meer, water is niet goed,' zegt papa.

'Goed dan, ik ga. Pas goed op jezelf,' zegt de dokter tegen de vrouw terwijl hij haar op de schouder klopt en aan broeder vraagt: 'Waar zal mevrouw slapen?'

'Komt in orde dok; mevrouw gaat slapen bij juf Olga, juf van de school; ik heb 't al geregeld,' zegt broeder.

De stuurman start de boot, dokter stapt in en gaat zitten, geronk, een draai en weg varen ze, de dokter zwaait nog even.

Alle kinderen staan eromheen en iedereen heeft

gehoord dat Marisa met de dokter-mevrouw meegaat.

'Je gaat naar de stad!' roept Njahwi opgetogen. 'Je gaat naar de stad met die mooie vrouw. Ken je haar?'

Nee, natuurlijk kent Marisa die mevrouw niet en ze beseft nu pas dat ze morgen meegaat. Ze gaat naar de stad! In een vliegtuig! Dat hebben nog niet veel kinderen van Arawina meegemaakt. Die nacht kan ze haast niet slapen van opwinding. Hoe zal 't zijn in de stad? Als haar broertje maar niet zo ziek was...

Fragment uit Cynthia McLeod & Lisa Schmidt, *No kwik in ons bos*, Conserve, 2017.

Dit fragment mag enkel gebruikt worden voor educatieve doeleinden en niet verder worden verspreid.